

Temanotat

Arbeidsmarkedet i Nord-Irak
- med fokus på unge menns
muligheter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Irak: Arbeidsmarkedet i Nord-Irak – med fokus på unge menns muligheter**

SUMMARY

Young Iraqi men suffer from higher unemployment rates than older men. There are several obstacles in young men's search for work. First of all there is competition for the positions in public sector, and older, more experienced workers have a comparative advantage compared to the young and unemployed. Secondly, personal connections are important to enter the labour market, especially in the public sector. Third, the educational system has not been able to produce an adequate qualified work-force.

The Kurdish authorities have made efforts to diversify the labour market and have changed the *Investment law* in order to facilitate private investments. Development of the energy, construction, agriculture and communication sectors will demand employees with technical qualifications. In other booming sectors like finance, insurance and services, qualifications within the fields of economy, administration and languages are sought after.

SAMMENDRAG

Unge menn i Irak lider under høyere arbeidsledighet sammenlignet med eldre menn. Det er flere hindre unge møter i prosessen med å skaffe seg arbeid. For det første er det stor kamp om stillinger i offentlig sektor, og i konkurranse med mer erfarne arbeidstakere, taper ofte de unge. Dernest er personlige kontakter viktige for å få innpass i arbeidsmarkedet, spesielt i offentlig sektor. Utdanningssystemet har heller ikke vært godt nok i stand til å utdanne kvalifisert arbeidskraft.

Kurdiske selvstyremyndigheter jobber imidlertid bevisst for å diversifisere arbeidsmarkedet i Nord- Irak, og har endret lovverket i et forsøk på å fremme veksten av privat næringsliv. Videreutvikling av industrisektorer som energi, bygg og anlegg, jordbruk og kommunikasjon vil kreve ansatte med tekniske kvalifikasjoner. Andre sektorer som finans, forsikring og servicenæringen vil derimot kreve kvalifikasjoner bl.a. innen økonomi, administrasjon og språk.

INNHold

1. Innledning	5
2. Arbeidsmarkedet i Irak med vekt på nordområdene.....	5
2.1 Dahuk	6
2.2 Erbil	6
2.3 Sulemaniya	6
2.4 Andel som jobber i offentlig og privat sektor.....	7
3. Investeringer/satsningsområder	8
4. Kompetansebehov	9
5. Etablering av egen bedrift	9
6. Organisasjoner/bedrifter/offentlige etater i Nord-Irak det kan lønne seg å samarbeide med.....	10
7. Referanser	11

1. INNLEDNING

Dette notatet er ment å beskrive arbeidsmarkedet i Nord-Irak, og spesielt vektlegge unge menns muligheter for å få innpass i yrkeslivet.

Gjennomgangen vil starte med en kort beskrivelse av arbeidsforholdene i Irak basert på landsdekkende spørreundersøkelser, før en mer detaljert beskrivelse av de tre kurdiske provinsene blir presentert.

Videre vil notatet redegjøre for hvilke satsningsområder myndighetene i Nord-Irak har fremsatt. På bakgrunn av disse foreslås det ulike typer yrkesretninger som man kan tenke seg det er behov for, og hvilke kompetansekrav som stilles for å fylle fremtidige stillinger i de sektorene det satses på.

Det gis deretter noen eksempler på ulike typer småbedrifter unge kan ha muligheter til å etablere i Nord-Irak med relativt beskjedne midler. Avslutningsvis henvises det til noen instanser som norske myndigheter kan ta kontakt med for å få ytterligere opplysninger om hvilke behov KRG-området har for arbeidskraft, og hvilke regler man må forholde seg til ved etablering av foretak.

2. ARBEIDSMARKEDET I IRAK MED VEKT PÅ NORDOMRÅDENE

I Irak, som i de fleste andre land i Midtøsten, er det en stor overvekt av menn i arbeidsstyrken. Mens 81 % av alle menn i yrkesaktiv alder (15-64) deltar i arbeidsstyrken, gjelder dette kun for 18 % av kvinnene (IAU 2009).

I 2008 var arbeidsledigheten på om lag 15 %¹, dersom man benytter ILOs definisjon². I henhold til IAU (2009) viser survey fra 2007 at arbeidsledigheten da var på 12 % (COSIT/KRSO/World Bank IHSES 2007 and COSIT/NRI/WFP Food Security and Vulnerability Survey 2007).

Tallene avhenger av definisjonen man bruker og når på året undersøkelsen er foretatt. Innhøstingsarbeid er arbeidsintensivt og foregår vanligvis i september og oktober, og i de periodene er arbeidsledigheten lavere enn på våraparten.

Arbeidsledigheten er høyest blant unge menn. Arbeidsledigheten blant unge menn i alderen 15-29 år er 28 % (IAU 2009).

For menn er det ikke nødvendigvis slik at høy utdanning leder til større sikkerhet for arbeid. En survey utført i 2004 viste at arbeidsledigheten blant unge menn med videregående skole eller høyere utdanning var så høy som 37,2 % mot 34 % blant unge menn generelt (UNDP 2005b, s. 118). Blant kvinner er det annerledes. Andelen

---

¹ Tall fra det irakiske statistiske sentralbyrået, COSIT, sin undersøkelse for de to første kvartalene i 2008 viste 18 % arbeidsledighet. Foreløpige beregninger for hele året er en arbeidsledighet på 15 % (IAU 2009).

² En person er definert som arbeidsledig dersom han/hun har jobbet mindre enn 1 time siste uke og er tilgjengelig for arbeid (IAU 2009).

kvinner med høyere utdanning har lettere for å få jobb enn de uten utdanning. Sistnevnte skyldes antakelig at kvinner uten utdanning i mindre grad søker arbeid.

Den irakiske levekårsstudien utført i 2004 (UNDP 2005b, s. 110-111) viste at de tre viktigste arbeidssektorene i Irak var handel (18 %), offentlig administrasjon og forsvar (15 %) og jordbruk (15 %). Selv om det er store kjønnsforskjeller i forhold til yrkesvalg, er disse tre sektorene også dominerende i menns yrkesliv. I 2004 jobbet 49 % av alle yrkesaktive menn innenfor en av disse tre sektorene.

Surveyen viste visse regionale forskjeller. For eksempel er jordbruk en mindre viktig industri i KRG-regionen enn i mange øvrige provinser.

Fordeling av arbeid per sektor i Nord-Irak per provins (UNDP 2005b):

2.1 DAHUK:

20 % jobbet innenfor offentlig administrasjon og forsvar

15 % innen handel

13 % innen manufaktur

11 % i jordbruk

8 % innen utdanning

7 % innen transport

4 % innen finans

3 % i samfunnet (sosiale og personlige tjenester, i andres hushold)

1 % innen helse

17 % i andre sektorer

2.2 ERBIL:

22 % innen handel

20 % innen manufaktur

17 % innen offentlig administrasjon og forsvar

14 % innen utdanning

11 % innen transport

4 % i samfunnet (sosiale og personlige tjenester, i andres hushold)

3 % innen helse

2 % innen finans

2 % innen jordbruk

5 % i andre sektorer

2.3 SULEMANIYA

21 % innen manufaktur

19 % innen handel

- 14 % innen offentlig administrasjon og forsvar
- 8 % innen jordbruk
- 8 % innen utdanning
- 7 % innen transport
- 6 % i samfunnet (sosiale og personlige tjenester, i andres hushold)
- 2 % innen helse
- 1 % innen finans
- 12 % i andre sektorer

Det er grunn til å tro at fordelingen kan ha endret seg noe siden 2004, men tilgjengelige rapporter fra de seneste surveyene som er gjennomført i Irak har ikke brutt ned tilsvarende data per provins.

2.4 ANDEL SOM JOBBER I OFFENTLIG OG PRIVAT SEKTOR

Den offentlige sektoren i Irak er dominerende. 43 % av alle jobber er i offentlig sektor, og 60 % av all fulltidsjobber er i offentlig sektor (IAU 2009).

Pga. lave oljepriser regner man imidlertid ikke med at staten kan etablere flere jobber for å få ned arbeidsledigheten.

I IAUs (2009) analyse av arbeidsundersøkelsen som ble foretatt i Irak i 2008, er det spesielt tre forhold som er avgjørende for at folk velger offentlig sektor:

1. Jobber i staten regnes som sikre arbeidsplasser i forhold til jobber i det private. Lønningene er også generelt bedre enn i det private. Dette gjør at velutdannede mennesker velger statlig sektor. Små private bedrifter og foretak får dermed problemer med å rekruttere godt utdannede folk. Potensielle entreprenører har dårligere konkurranseforhold enn bedrifter i statlig sektor som er subsidiert. P.g.a. høy inflasjon har rentene forblitt høye hvilket gjør det vanskeligere for andre å investere i privat sektor.
2. Mangel på industriutvikling fra den lavarbeidsintense oljeindustrien til andre industrisektorer som er mer arbeidskrevende har begrenset statlig og privat sektors evne til å skape nye jobber. I tillegg er ikke det irakiske lovverket egnet til å fremme konkurranse. Næringslivet har liten kunnskap om, og liten adgang til, formelle investeringskanaler. Færre enn 2 % av alle små bedrifter som var gjenstand for en survey referert til i IAU (2009) hadde lånt penger i en privat eller statlig bank, eller fra andre offentlige institusjoner. Likeledes hadde få av dem ansatt nye personer i løpet av det foregående året, hvilket indikerer privat sektors begrensede mulighet til å generere nok arbeid for nye jobbsøkende.
3. Investorer har vært forsiktige med å investere i Irak pga. ustabilitet og manglende sikkerhet. Bedrede sikkerhetsforhold i siste halvdel av 2008 og så langt i 2009 kan bidra til å snu denne trenden.

Et problem mange unge mennesker møter når de søker seg jobb i offentlig sektor er at de ikke har de nødvendige kontaktene. Nepotisme er svært utbredt i hele Irak, og

ervervelse av jobb er ofte basert på partitilhørighet og personlige kontakter. I Erbil og Dahuk er offentlig sektor styrt av det dominerende partiet KDP, mens PUK har kontrollen over offentlig sektor i Sulemaniya. Flere informanter Landinfo møtte på en fact-findingreise i Nord-Irak i mars 2009 klaget over at det var vanskelig å få innpass i offentlig sektor, særlig dersom en ikke hadde partiboken i orden eller hadde personlige kontakter i KDP eller PUK (intervjuer, mars 2009).

I henhold til guvernøren i Sulemaniya er imidlertid arbeidsledigheten langt lavere i KRG-regionen enn i resten av Irak (intervju med Dana Ahmed Majeed, mars 2009).

Et annet forhold som har skapt problemer i arbeidsmarkedet i Nord-Irak er mangel på kvalifisert arbeidskraft (KRG 2009b). Dette skyldes bl.a. store mangler i utdanningssystemet. KRG har imidlertid satt store ressurser inn for å bedre og reformere utdanningssystemet (KRG 2009b).

3. **INVESTERINGER/SATSNINGSOMRÅDER**

Den selvstyrte kurdiske regionen er den delen av Irak som ut fra sikkerhetshensyn har det beste investeringsklimaet. Det pågår også en investeringsboom i området, spesielt i Erbil. Myndighetene i KRG har endret lovverket for å bedre tilrettelegge forholdene for investorer (KRG 2009a). Dr. Zeki Fattah, økonomisk rådgiver til KRGs statsminister, fremhever KRGs *Investment Law* som gunstig for etablering av selskaper i nord. I tillegg er det kurdiske parlamentet i ferd med å vedta to nye lover som ytterligere skal bedre investeringsklimaet (*Competition Law* og *Consumer Protection Law*) (KRG 2009a, s. 64).

Ifølge Zeki Fattah og KRGs fungerende finansminister satses det spesielt i følgende sektorer:

Olje og gass Kun 10 % av nordområdene er foreløpig undersøkt for olje- og gassforekomster, og det antas at det er store ueksploerte områder for olje og gassutvinning i fremtiden (KRG 2009a, s. 76). Det Abu Dhabu baserte selskapet Dana Gas er i ferd med å utvikle gassfeltene Khor Mor og Chamchamal i Sulemaniya (Reuters 2008). Prosjektet skulle generere om lag 2000 lokale arbeidsplasser. Prosjektet startet i januar 2008. Mulighetene for arbeid innenfor energisektoren vil øke når den nye irakiske oljeloven er på plass.

Infrastruktur (veibygging, olje- og gassinstallasjoner og byggebransjen) (KRG 2009a, s. 76-77).

Telekommunikasjon (KRG 2009a, s. 77).

Transport Handel mellom Tyrkia og KRG er betydelig og transport mellom disse landene gir mange arbeidsplasser. KRG har en økt satsning også på eksport til andre land i Midtøsten (KRG 2009a, s. 76-77).

Jordbruk KRG har et stort potensial for økt utnyttelse av dyrkbar mark (KRG 2009a, s. 76-77).

Turisme (KRG 2009a, s. 76-77).

Forsikring (KRG 2009a, s. 64-65)

Bank (KRG 2009a, s. 64-65).

4. KOMPETANSEBEHOV

I dag importeres det arbeidskraft fra Sentral- og Sør-Irak inn til KRG området. Det er et tegn på at det er et behov for kvalifisert arbeidskraft i Nord-Irak.

Med tanke på de satsningsområdene som er nevnt over, kan en tenke seg at det er behov for folk med teknisk kompetanse både innenfor bygg og anlegg, telekommunikasjon og jordbruk.

I tillegg er det behov for språkkyndige personer som kan være rustet til jobb i turistnæringen og i sektorer som omfatter samhandel med andre land. For eksempel kan tyrkisk og arabisk være nyttige språk å lære foruten engelsk. I Erbil er det et stort omfang av utenlandske selskaper og organisasjoner, hvilket styrker behovet for engelskkyndige personer (IOM 2008).

Privat bank- og forsikringsvesen er forholdsvis nye bransjer i Irak, og selv om man har kommet lenger på dette feltet i Nord-Irak enn i Sentral og Sør, er det fortsatt i sin spede begynnelse. Kvalifisert personell til denne sektoren trengs.

Når jordbruket skal effektiviseres og bygges ut, er det behov for personer med utdanning innenfor dette feltet. Irrigasjonssystemer skal også forbedres, og slik kompetanse kan være nyttig.

Mye kvalifisert helsepersonell forsvant fra Irak etter 2003, og det er i dag stor mangel på leger og sykepleiere, også i de kurdiske nordområdene (intervju med internasjonale organisasjoner i Erbil og Amman, mars 2009).

5. ETABLERING AV EGEN BEDRIFT

Om lag en tredjedel av arbeidsstyrken i Irak jobber deltid, og de aller fleste av disse er i uformell sektor (IAU 2009). Arbeid i uformell sektor innebærer ofte usikre og lavt betalte jobber. Det kan være enmannsforetak av svært ulik art, for eksempel salg av hjemmedyrkede grønnsaker, skopussing, salg av småvarer på gaten, sjåførvirksomhet eller dagarbeid på ulike byggeplasser, for å nevne noe.

Foretak av litt mer stabil karakter, som man kan tenke seg at unge mennesker kan etablere på egen hånd, kan være jordbruksdrift, frisørsalonger, små caféer/restauranter, cateringfirma, taxivirksomhet, møbelsnekring og bilverksteder som ikke krever så store investeringer.

6. ORGANISASJONER/BEDRIFTER/OFFENTLIGE ETATER I NORD-IRAK DET KAN LØNNE SEG Å SAMARBEIDE MED

Siden myndighetene i Nord-Irak satser mye på å legge forholdene til rette for nyetableringer i det private næringsliv, kan det være nyttig å kontakte Planleggingsdepartementet som er ansvarlige for planlegging og koordinering av investeringsprosjekter. Selv om Planleggingsdepartementet vanligvis jobber med investeringer av større størrelser, kan det likevel være formålstjenelig å ta kontakt med dem for å få greie på regler og prosedyrer ved oppstart av nye bedrifter.

Dersom det er snakk om å etablere en liten enmannsbedrift, er det lokale myndigheter som bør kontaktes for å få de rette tillatelsene.

Departementet for sport og ungdom (Ministry of Sports and Youth) har laget et veikart for ungdom som ble vedtatt av KRGs regjering i januar 2009 (KRG 2009b). Veikartet beskriver hvilke utfordringer ungdom møter i forhold til å etablere seg, og peker bl.a. på arbeidsledighet og lavt utdanningsnivå. Ungdomsdepartementet har med dette kartet lagt en strategi for hvordan ungdom lettere skal kunne få innpass i arbeidslivet. Ett av tiltakene går ut på samarbeid med nasjonale og internasjonale aktører (KRG 2009b, s. 13). Det kan derfor være nyttig å kontakte dette departementet for å få bedre kjennskap til hvilke sektorer det er mest behov for å styrke, for eksempel i forhold til yrkesrettet utdanning.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- IAU, dvs. Inter-Agency Information and Analysis Unit (2009, januar). *Iraq Labour Force Analysis 2003-2008*. Irak: IAU. Tilgjengelig fra http://www.iauiraq.org/reports/Iraq_Labour_Force_Analysis.pdf [lastet ned 31. juli 2009]
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2008, desember). *Dahuk, Erbil & Sulaymaniyah. Governorate Profiles. Post-February 2006 Needs Assessment*. Geneve: IOM. Tilgjengelig fra http://www.iom-iraq.net/Library/idp_gov_profiles/2008/Governorate_Profiles_Dahuk_Erbil_Sulaymaniyah_Dec08.pdf [lastet ned 31. juli 2009]
- KRG, dvs. Kurdish Regional Government (2009a). *The Kurdistan Region. Invest in the future*. Washington D.C.: KRG. Tilgjengelig fra http://www.krg.org/uploads/documents/invest_in_kurdistan_2009.pdf [lastet ned 31. juli 2009]
- KRG, dvs. Kurdish Regional Government (2009b). *The Youth Roadmap*. Erbil: KRG. Tilgjengelig fra http://www.mosy-krq.org/doc/youth_road_map.pdf [lastet ned 31. juli 2009]
- Reuters (2008, 2. mars). Dana Gas Project in Iraqi Kurdistan over 70 % Complete. *Reuters*. Tilgjengelig via KurdNet <http://www.ekurd.net/mismas/articles/misc2008/3/investkurdistan342.htm> [lastet ned 31. juli 2009]
- UNDP (2005a). *Iraq Living Conditions Survey 2004. Volume I: Tabulation Report*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra <http://fafo.no/ais/middeast/iraq/imira/Tabulation%20reports/tabulation%20eng.pdf> [lastet ned 31. juli 2009]
- UNDP (2005b). *Iraq Living Conditions Survey 2004. Volume II: Analytical Report*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra <http://fafo.no/ais/middeast/iraq/imira/Tabulation%20reports/eng%20analytical%20report.pdf> [lastet ned 31. juli 2009]

Muntlige kilder

Intervjuer foretatt på fact-findingreise til Erbil, Sulemaniya og Amman i mars og april 2009.

- Dana Ahmed Majeed, guvernør i Sulemaniya. Intervju 11. mars 2009.
- Internasjonale organisasjoner.
- KRG.
- Lokale organisasjoner.